

TUNAITIS LITVAYA QARŞI

(Ərizə № 42927/08)

Q Ə R A R

Strasburq

24.11.2015

Tunaitis Litvaya qarşı işində

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi aşağıdakı tərkibdən ibarət palatada işə baxır:

Andreas Sajo – sədr

Vinsent A. De Gaetano

Bostjan M. Zupançič

Nona Tsotsoria

Paulo Pinto de Albuquerkyu

Egidijus Küris

Julia Antonella Motok – hakimlər

və Fransua Elens Passos – iclas katibi

03.11.2015-ci ildə qapalı müşavirə keçirib həmin tarixdə aşağıdakı qərarı qəbul etdi:

Prosedur

- 1.** Ərizəçi, Litva Respublikasının vətəndaşı cənab Vytautas Tunaitis (bundan sonra Ərizəçi), İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın 34-cü maddəsinə əsasən 19 iyul 2008-ci il tarixdə Məhkəməyə şikayət etmişdir.
- 2.** Ərizəçini Kaunas şəhərində fəaliyyət göstərən vəkil cənab A.Martinaitien təmsil edir. Litva Hökumətini (bundan sonra Hökumət) nümayəndə cənab E.Balitut təmsil edir.
- 3.** Ərizəçi iddia edir ki, yerli məhkəmələrin qərarına əsasən o, əmlakından məhrum olunmuş və ona müvafiq kompensasiya ödənilməmişdir. Bununla da Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsinin tələbləri pozulmuşdur.
- 4.** 29 iyun 2012-ci il tarixində şikayət ilə bağlı Litva hökumətinə müraciət olunmuşdur.

Faktlar

I. İşin halları

5. Ərizəçi 1959-cu ildə anadan olub və Kaunas şəhərində yaşayır.
6. 1989-cu ildə yerli bələdiyyə 0.03 hektar torpaq sahəsini yaşayış evinin tikilməsi üçün ərizəçiyə ayırmışdır. 1991-ci ildə Kaunas şəhər bələdiyyəsi həmin qərarın etibarlılığını təsdiq etmişdir.
7. 1992-1994-cü illərdə ərizəçi yaşayış evinin tikintisi üçün icazə almış və fundamentin tikintisinə başlamışdır. Sonradan iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi ilə əlaqədar tikinti dayandırılmış və ev axıra kimi inşa edilməmişdir.
8. 1994-cü ildə ərizəçi torpaq sahəsini 24 “birdəfəlik investisiya vauçerləri” və 98 Litva Liti nominal qiymətinə (təxminən 28 Avro) Kaunas Ərazi Rəhbərliyindən almışdır. 2005-ci ildə tərəflər arasında torpaq sahəsinin alqı-satqısı barədə müqavilə imzalanmış və torpaq sahəsi ərizəçi tərəfindən Torpaq Reyestrində qeydiyyatı alınmışdır.
9. 2006-cı ildə üçüncü şəxslər V.P. və T.İ. məhkəmədə iddia qaldıraraq torpaq sahəsinə mülkiyyət hüququnun bərpa edilməsini tələb etmişlər. İddiaya əsasən onlar artıq 1992, 2001 və 2003-cü illərdə həmin torpaq sahəsinin qaytarılması (restitusiyası) ilə bağlı tələb irəli sürmüşlər və torpaq sahəsi onlara ayrılmışdır. Lakin sonradan həmin torpaq sahəsi qanunsuz olaraq ərizəçiyə satılmışdır.
10. 16 Avqust 2007-ci il tarixdə Kaunas Şəhər Məhkəməsi iddianı qəbul edərək torpaq sahəsinin ərizəçiyə verilməsini qanunuz saymışdır. Məhkəmənin qərarına əsasən yerli bələdiyyə tərəfindən torpaq sahələri yeni mülkiyyətçilərə verilməmişdən öncə restitusiya tələbləri həll olunmalı idi. Əvvəlki mülkiyyətçilərin hüquqlarını üstün tutaraq məhkəmə torpaq sahəsinin ərizəçiyə verilməsi haqqında qərarı və alqı-satqı müqaviləsini ləğv edərək Kaunas Ərazi Rəhbərliyinə 122 Lit (35 Avro) şikayətiçiyə qaytarılması barədə qərar vermişdir. Torpaq sahəsi dövlətə qaytarılmışdır.
11. 23 yanvar 2008-ci il tarixdə Kaunas Regional Məhkəməsi qərarı qüvvədə saxlamışdır.
12. 30 aprel 2008-ci il tarixdə Ali Məhkəmə kassasiya şikayətini təmin etməmişdir. Məhkəmənin qərarına əsasən şikayətdə hər hansı vacib hüquqi məsələ qaldırılmamışdır.
13. 2008-ci ilin sentyabr ayında ərizəçi Kaunas regional prokurorluğuna müraciət edərək V.P. və T.İ. tərəfindən onların torpaq sahəsinə mülkiyyət hüququna dair təqdim etdiyi sənədlərin saxta olub-olmaması ilə bağlı yoxlama aparılmasını xahiş etmişdir. Prokurorluğun qərarına əsasən hər hansı cinayət əməli olmadığından müraciət təmin edilməmiş və həmin qərar yerli məhkəmə tərəfindən qüvvədə saxlanılmışdır.

II. Aidiyyəti yerli qanunvericilik və təcrübə

14. Aidiyyəti yerli qanunvericilik və təcrübə ilə bağlı Pirantiene Litvaya qarşı (no.45092/07, §§ 16-22, 12 Noyabr 2013) və Alberqas və Arlauskas Litvaya qarşı (no.17978/05, §§ 21-33, 27 May 2014) bax.

15. Bundan əlavə, həmin zaman qüvvədə olan “Restitusiya haqqında” Qanunun 5-ci maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən şəhərlərdə yerləşən torpaq sahələri bələdiyyələr tərəfindən hazırlanmış planlara əsasən əvvəlki mülkiyyətçilərinə qaytarıla bilər, bir şərtlə ki, həmin torpaq sahələrində hər hansı tikili inşa edilməmişdir.

Qanunvericilik

I. Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsinin pozuntusu

16. Ərizəçinin iddiasına əsasən dövlət onu qanunsuz olaraq mülkiyyətindən məhrum etmiş və buna görə ona müvafiq kompensasiya ödənməmişdir. O, şikayətini Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsi ilə əsaslandırır:

“Hər bir fiziki və hüquqi şəxs öz mülkiyyətindən maneəsiz istifadə hüququna malikdir. Heç kəs, cəmiyyətin maraqları nəminə, qanunla və beynəlxalq hüququn ümumi prinsipləri ilə nəzərdə tutulmuş şərtlər istisna olmaqla, öz mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz.”

A. Qəbul edilmə

17. Hökumətin etirazına görə ərizəçi Mülki Məcəllənin 6.271-ci maddəsinə əsasən dövlətə qarşı adekvat kompensasiyanın ödənilməsi ilə bağlı ayrıca iddia qaldırmamışdır və bununla da o, ölkə daxili bütün hüquq müdafiə vasitələrindən istifadə etməmişdir.

18. Ərizəçinin iddiasına əsasən belə iddianın qaldırılması effektiv ola bilməzdi, çünki yerli səviyyədə onun hər hansı hüququnun pozulduğu müəyyən edilməmişdir. Belə olan halda həmin maddəyə əsasən onun adekvat kompensasiya alması üçün hər hansı əsas olmayıb.

19. Məhkəmə Pirantiene Litvaya qarşı və Alberqas və Arlauskas Litvaya qarşı işlərinə istinad edərək bildirir ki, həmin işlərdə Mülki Məcəllənin 6.271-ci maddəsinə əsasən dövlətə qarşı adekvat kompensasiyanın ödənilməsi ilə bağlı qaldırılmış iddianın müsbət nəticə verəcəyi ehtimalı müəyyən edilməmişdir (bax həmçinin Bəşiri və digərləri Albaniyaya qarşı, no. 7352/03, § 55, 22 Avqust 2006). Məhkəmə hazırkı işdə fərqli nəticəyə gəlmək üçün səbəb görmür.

20. Bu səbəbdən Məhkəmə Hökumətin ölkə daxili bütün hüquq müdafiə vasitələrindən istifadə etməməklə bağlı etirazını əsassız sayır.

21. Məhkəmə qərara gəlir ki, şikayət Konvensiyanın 35-ci maddəsinə əsasən verilib və icraata qəbul edilməlidir.

B. Mahiyyət

1. Tərəflərin istinadları

22. Ərizəçi bildirib ki, o, vicdanlı alıcı olmaqla torpaq sahəsini Kaunas Şəhər Bələdiyyəsi və Kaunas Ərazi Rəhbərliyinin qərarlarına əsasən qanuni qaydada əldə edib. O, mübahisəli torpaq sahəsini 1989-cu ildən istifadə edib, qonşuluqda yerləşən torpaq sahələrini də əldə etməklə ailəsi üçün ev tikməyə başlamışdır. Həmin sahənin itirilməsi onun və ailəsinin maddi durumuna ciddi xələl gətirmişdir.

23. Bundan əlavə, həmin torpaq sahənin bazar qiyməti ona ödənilən 122 Litdən daha yüksək olmuş, buna görə də ona əmlakından məhrum olması ilə bağlı adekvat kompensasiya ödənilməmişdir.

24. Hökumət razılaşıb ki, ərizəçi əmlakından məhrum olub, lakin məhrum olma Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsinə uyğun olaraq baş vermişdir. Mübahisəli torpaq sahəsi əvvəlki mülkiyyətçilərin hüquqlarını müdafiə edən “imperative hüquq normalarına” zidd olaraq ərizəçiyə ayrılmış və satılmışdır, və bu səbəbdən Mülki Məcəlləyə əsasən həmin inzibati qərarlar və alqı-satqı müqaviləsi ləğv edilmişdir. Bundan əlavə, ərizəçinin mülkiyyət hüququna müdaxilə “ictimai maraqlara” əsasən əsaslı olmuş, çünki Sovet rejimi dövründə mülkiyyətindən məhrum olmuş əvvəlki mülkiyyətçilərin hüquqları müdafiə olunmuşdur.

25. Hökumət həmçinin bildirib ki, ərizəçi torpaq sahəsini güzəştli şərtlərlə əldə etmiş və hər hansı əsaslı abadlıq (yaxşılaşdırma) işləri aparmamışdır. Yaşayış evintikilməsi üçün planın olmasına baxmayaraq, tikinti işləri başlandıqından az sonra dayandırılmış və ev inşa edilməmişdir. Bundan əlavə, ərizəçi ayrı yerdə yaşamış və həmin əmlak onun “yeganə yaşayış yeri” olmamışdır. Hökumət əlavə olaraq bildirib ki, ərizəçi çox qısa müddətdə, cəmi 3 ay mübahisəli torpaq sahəsinin mülkiyyətçisi olmuş; alqı-satqı müqaviləsi 28 Oktyabr 2005-ci il tarixdə imzalanmış və üçüncü şəxslər 20 Yanvar 2006-cı il tarixdə mülki iddia qaldırmışlar. Belə olan halda ərizəçi müdaxilə ilə bağlı qeyri-mütənasib təsir görməmişdir.

26. Son olaraq hökumət bildirib ki, yerli bələdiyyələr tərəfindən yol verilmiş səhvlər torpaq islahatlarının aparılması ilə bağlı baş vermiş və həmin islahatların məqsədi Sovet rejimi tərəfindən milliləşdirilmiş əmlakın əvvəlki mülkiyyətçilərə qaytarılmasından ibarət olmuşdur. Məhkəmə presedentinə görə mərkəzi və şərq Avropa Ölkələrində totalitar rejimlə demokratiyaya keçidin xüsusiyyətləri hər bir işdə nəzərə alınmalıdır.

2. Məhkəmənin qiymətləndirilməsi

a) Ümumi prinsiplər

27. Aidiyyəti ümumi prinsiplər Pyrantiene işində əks olunub (§ 37-40).

b) Həmin prinsiplərin hazırki işə tətbiq edilməsi

28. Hazırki işdə Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş “mülkiyyətdən məhrumetmə” hadisəsi mübahisə edilmir. Məhkəmə bu səbəbdən məhrumetmənin həmin maddəyə əsasən əsaslı olub-olmadığını müəyyən etməlidir.

I) Məhrumetmənin qanuniliyi

29. Torpaq sahəsinin aldı-satqısına dair 2005-ci ildə imzalanmış müqavilənin ləğv edilməsi barədə yerli məhkəmələrin qərarı Mülki Məcəllənin 1.80 və 6.147-ci maddələri və “Restitusiya haqqında” Qanunun 5-ci maddəsinə § 2 (1) əsaslanmışdır. Məhkəmələr həmçinin Ali Məhkəmənin presedent hüququ ilə formalaşmış “əvvəlki mülkiyyətçilərin hüquqlarının üstünlüyü” prinsipinə əsaslanmışdır. Belə olan halda məhkəmə hesab edir ki, mülkiyyətdən məhrumetmə Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsinin tələblərinə uyğun həyata keçirilib.

II) Qanuni məqsəd

30. Yuxarıda qeyd olunan Pirantiene Litvaya qarşı və Alberqas və Arlauskas Litvaya qarşı işlərində olduğu kimi mübahisələndirilən tədbirlər yerli bələdiyyələrin səhvlərinin düzəldilməsi və əvvəlki mülkiyyətçilərin torpaq sahəsi üzərində hüquqlarının bərpa edilməsindən ibarət olub. Bu səbəbdən Məhkəmə hesab edir ki, məhrumetmə qanuni məqsəd daşıyır (bax Pirantiene Litvaya qarşı, §§ 44-48, həmçinin Becvar və Becvarova Çexiya Respublikasına qarşı, no 58358/00, § 67, 14 Dekabr 2004).

III) Mütənasiblik

31. Məhkəmə təkrar edir ki, hər hansı məhrumetmə qanuni olmalı və qanuni məqsəq daşımından əlavə həmçinin mütənasiblik tələbinə uyğun olmalıdır. İctimayyətə ümumi maraq tələbləri və şəxsin fundamental hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı tələblər arasında ədalətli tarazlıq (balans) olmalıdır, bu cür ədalətli tarazlığın axtarışı bütün Konvensiyaya xasdır. Zəruri tarazlığın əldə olunması o halda mümkün deyil ki, şəxs fərdi və həddən artıq yük daşıyır (bax Sporrong və Lönnroth İsveçə qarşı, 23 Sentyabr 1982, §§ 69-74, A seriyaları no. 52; Brumaresku Rumıniyaya qarşı (GC), no. 28342/95, § 78, AİHM 1999-VII; Antoni Aquilina Maltaya qarşı, no. 3851/12, §§ 58-59, 11 Dekabr 2014, və həmin işlərdə istinad olunan işlər).

32. Dövlət orqanları tərəfindən restitusiya (qaytarılma) prosesi zamanı yol verilmiş səhvlərin düzəlişi ilə bağlı buna oxşar işlərdə köhnə səhvlərin düzəldilməsi qeyri-mütənasib yeni səhvlərin yaradılmasına gətirməyəcəyi barədə əminliyin təmin edilməsinin zəruriliyi Məhkəmə tərəfindən dəfələrlə vurğulanmışdır. (bax Velikovi və digərləri Bolqarıstana qarşı, nos. 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 və 194/02, § 178, 15 Mart 2007). Bu məqsədlə qanunvericilik hər bir işin xüsusi hallarının nəzərə alınmasını mümkün etməlidir ki, vicdanlı alıcılar onların əmlakını müsadirə edən Dövlətə məxsus məsuliyyət yükünü daşmasınlar. Başqa sözlə, Dövlət orqanları tərəfindən edilən səhvlərin riski Dövlət tərəfindən daşınmalıdır və belə səhvlərin düzəlişləri şəxslərin hesabına həyata keçirilməməlidir (bax Qladışeva Rusiyaya qarşı, no. 7097/10, § 80, 6 Dekabr 2011, və yuxarıda qeyd edilən Pirantiene Litvaya qarşı, § 70).

33. Ərizəçi tərəfindən daşınan yükün qiymətləndirilməsi üçün Məhkəmə tərəfindən hər bir işin halları, xüsusilə mübahisələndirilən torpaq sahəsinin əldə edilməsi şəraitləri, həmin torpaq sahəsinə görə alınmış kompensasiya, ərizəçinin şəxsi və sosial durumu araşdırılmalıdır (bax yuxarıda qeyd edilən Pirantiene Litvaya qarşı, § 51).

34. Hazırki işdə ərizəçi mübahisəli torpağa hüququnu yerli orqanların qərarlarına əsasən 1991 və 1994-cü ildə əldə etmiş və 2005-ci ildə Dövlətdən satın almışdır. Məhkəmə qeyd edir ki, alqı-satqının 2005-ci ildə rəsmiləşdirilməsinə baxmayaraq, ərizəçi mülkiyyət hüququnu 1991-ci ildə Sovet hökuməti tərəfindən ona torpaq sahəsinin ayrılması barədə verilmiş qərarın etibarlılığını yerli orqanlar təsdiq edərkən əldə etmişdir.

35. Alqı-satqı proseduru Dövlətin hakimiyyət funksiyalarını həyata keçirən orqanları tərəfindən həyata keçirilmiş və ərizəçi və Kaunas Ərazi Rəhbərliyi arasında standart şərtlərlə müqavilə imzalanmışdır. Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçinin müqavilənin şərtlərinə və ya satış qiymətinə təsir etməyə hər hansı imkanı olmamış və ya həmin imkan çox məhdud olmuşdur, çünki bu Dövlətin müstəsna səlahiyyətinə aid məsələlər olmuşdur. Bu səbəbdən torpaq sahəsinin şikayətiçiyə ayrılmasının, həmçinin alqı-satqının qüvvədə olan qanun və qaydalara uyğunluğunun yoxlanılması dövlət orqanlarının öhdəliyi olmuşdur. (bax Gladışeva Rusiyaya qarşı, § 79, və Pirantiene Litvaya qarşı, § 54).

36. Ərizəçinin torpaq sahəsinə hüququ əvvəlki mülkiyyətçiləri tərəfindən məhkəmə iddia qaldırıldıqdan sonra ləğv olunmuşdur. Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, yerli orqanların əvvəlki mülkiyyətçilərin hüquqlarının bərpa edilməsi məsələsinə baxmamışdan öncə mübahisəli torpaq sahəsinə ərizəçiyə vermək səlahiyyətləri olmamışdır. Hökumət yerli orqanlar tərəfindən yol verilmiş səhvlərin torpaq islahatları zamanı baş verdiyini bildirərək belə səhvləri Litvada həyata keçirilən əvvəlki mülkiyyətçilərin hüquqlarının bərpa edilməsi ilə bağlı mürəkkəb proses ilə əlaqələndirib. Məhkəmə hesab edir ki, Dövlət belə mürəkkəb məsələləri həll edərkən hüquqi və faktiki çətinliklərə rast gəlməsinə baxmayaraq, hazırki işdə

mülkiyyətdən istifadə etməyə maneə müstəsna olaraq cavabdeh Dövlətə aiddir və Hökumət tərəfindən buna hər hansı bir haqq qazandıran müstəsna halların mövcudluğu nümayiş etdirilməmişdir (bax Nekvedavicius Litvaya qarşı, no. 1471/05, § 88, 10 Dekabr 2013, və yuxarıda qeyd olunan Albegas və Arlauskas Litvaya qarşı, § 62).

37. Bu mövzuda Məhkəmə təkrar edir ki, “yaxşı idarəçilik” prinsipinin xüsusi vacibliyi ondan ibarətdir ki, ictimai maraqlara, xüsusən mülkiyyət hüququ da daxil olmaqla fundamental hüquqlara təsir göstərə biləcək hallarda, hökumət orqanları dərhal, müvafiq və ardıcıl şəkildə hərəkət etməlidirlər.

38. Məhkəmə həmçinin qeyd edir ki, ərizəçinin torpaq sahəsinin vicdanlı alıcısı olması yerli səviyyədə heç zaman mübahisə edilməmişdir (bax Vistins və Peryepyolkin Latviyaya qarşı (GC), no. 71243/01, § 120, 25 Oktyabr 2012). Ərizəçi adi vətəndaş olmuş və torpaq sahəsinin alqı-satqısı həmin statuslu bütün şəxslərə tətbiq edilən qanunlar əsasında həyata keçirilmişdir, bu səbəbdən onun hər hansı imtiyazdan istifadə etməklə və ya qanuna zidd qaydada torpaq sahəsini əldə etməsinə dəlalət edən zəmin yoxdur (bax Albegas və Arlauskas Litvaya qarşı, § 68). Ərizəçinin qanuna zidd olaraq torpaq sahəsinin ona satılması barədə xəbəri olmamışdır; bu yerli məhkəmə tərəfindən yalnız 16 Avqust 2007-ci il tarixdə müəyyən edilmişdir. Bu səbəbdən Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçi torpaq sahəsinin *bona fide* (vicdanlı) mülkiyyətçisi olmuşdur. (bax Pirantiene Litvaya qarşı, § 60, Albegas və Arlauskas Litvaya qarşı, § 68-69).

39. Bundan əlavə Məhkəmə bildirir ki, ərizəçinin torpaq sahəsinin əldə edilməsi ilə bağlı 1991 və 2005-ci illər arasında inzibati orqanlar tərəfindən qəbul edilmiş qərarlar və 2005-ci ildə imzalanmış alqı-satqı müqaviləsinin onun ziyanına ləğv edilməyəcəyi faktına əsaslanmağa hüququ vardır. Belə hallarda “qanuni gözləmə (intizar)” həmçinin əsaslı və haqlı olaraq mülkiyyət hüququnun qanuni əsasını təşkil edən və onu daşıyan inzibati qərarlara əsaslanmışdır (bax Kopecki Slovakiyaya qarşı (GC), no. 44912/98, §§ 45-47, AIHM 2004-IX, və Pirantiene Litvaya qarşı, § 61). Hətta nəzərə alsaq ki, ərizəçi torpaq sahəsinə görə imtiyazlı qiymət ödəmişdir, Məhkəmə üçün bu fakt mülkiyyət hüququ baxımından qeyri-maddi xarakter daşıyır (bax Digrite Klibaviciene Litvaya qarşı, no. 34911/06, Pirantiene Litvaya qarşı, § 36, 21 Oktyabr 2014). Nəticə olaraq Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçi mülkiyyət hüququndan yararlanmağa davam etməklə “qanuni gözləmə”yə malik idi.

40. Ərizəçi mülkiyyət hüququndan məhrum olunduqdan sonra ona 1994-cü ildə torpaq sahəsinin nominal dəyərini təşkil edən 122 Lit (35 Avro) ödənilmişdir. Ərizəçi tərəfindən təqdim edilmiş ekspert rəyinə əsasən 2008-ci ilin İyul ayında həmin torpaq sahəsinin bazar qiyməti 35,000 Lit (10,136 Avro) olmuşdur. Bu barədə yerli orqanlar tərəfindən hesablamalar aparılmadığından Məhkəmə əsaslı olaraq hesab edir ki, 2008-ci ildə Ali Məhkəmə tərəfindən qərar qəbul edilərkən torpaq sahəsinin dəyəri 1994-cü ildə ödənilən nominal qiymətdən yüksək olmuşdur. Həmçinin nəzərə alınmalıdır ki, ərizəçiyə qaytarılan 122 Lit

devalvasiyanın təsirinə məruz qalmış və 14 il sonra torpaq sahəsinin əsaslı dəyərində aid edilə bilməzdi. Bu səbəbdən Məhkəmə hesab edir ki, 2008-ci ildə ərizəçiyə ödənilən 122 Lit kompensasiya oxşar torpaq sahəsinin əldə edilməsi üçün kifayət qədər olmamışdır (bax Velikovi və digərləri Bolqariyaya qarşı, § 207).

41. Məhkəmə təkrar edir ki, dəyəri ədalətli olaraq ödənilmədən mülkiyyətin əldən alınması adətən ictimaiyyətin ümumi maraq tələbləri ilə şəxsin fundamental hüquqlarının müdafiəsinə dair tələbləri arasında ədalətli tarazlığın (balansın) yaranmasını qeyri-mümkün edəcək və şəxsin üzərinə qeyri-mütənasib yük salacaq (bax Müqəddəs Kilsələr Yunanıstana qarşı, 9 Dekabr 1994, § 71, A Seriyaları, no. 301-A, və Yunanıstanın əvvəlki Kralı və qeyriləri Yunanıstana qarşı (GC), no. 25701/94, § 89, AİHM 2000-XII). Mülkiyyətin alınması ilə bağlı oxşar işlərdə Məhkəmənin presedentinə əsasən, qeyd olunan tarazlıq mülkiyyətçiyə onun əmlakı alınan zaman bazar qiymətinə uyğun hesablanan kompensasiya ödənildikə əldə olunur (bax Pincova və Pinc Çexiya Respublikasına qarşı, no. 36548/97, § 53, AİHM 2002-VIII; Vistins və Perepyolkins Latviyaya qarşı, § 111; və Quiso-Qalisay İtaliyaya qarşı (GC), no. 58858/00, § 103, 22 Dekabr 2009). Kompensasiyanın məbləği mülkiyyətdən məhrum edilmə tarixində hesablanmalıdır.

42. Məhkəmə nəzərə alır ki, ərizəçi torpaq sahəsini çox ucuz qiymətə əldə etmişdir və dövlət orqanları prinsip etibarı ilə həmin sahənin tam bazar qiymətinin kompensasiya olaraq ödənilməməsi barədə qərar verərkən haqlı olmuşlar (bax Vistins və Perepyolkins Latviyaya qarşı, § 118 və 180). Lakin Məhkəmə hesab edir ki, 122 Lit məbləğində kompensasiyanın ödənilməsi ərizəçinin əmlakından məhrum olması ilə bağlı neqativ (mənfi) nəticələri kifayət qədər azaltmamışdır (yumşaltmamışdır). Kompensasiyanın məbləği ilə bazar qiyməti arasında olan fərq çox əhəmiyyətli olduğundan Məhkəmə ictimaiyyətin ümumi maraqları və şəxsin fundamental hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı maraqları arasında “ədalətli tarazlığın” (balansın) əldə olunduğunu görmür (bax Urbarska Obec Trensianske Biskupice Slovakiyaya qarşı, no. 74258/01, § 126, 27 Noyabr 2007; Pirantiene Litvaya qarşı, § 68; və Albegras və Arlauskas Litvaya qarşı, § 74).

43. Yuxarıda göstərilənlər Məhkəməyə Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsi pozulmasını hesab etməyə əsas verir.

44.

II. Konvensiyanın digər maddələrinin pozulması ilə bağlı iddialar

45. Ərizəçi Konvensiyanın 6-cı maddəsinin §1 pozulmasından şikayət edərək məhkəmə prosesinin ədalətsiz keçirildiyini bildirib. O, iddia edib ki, yerli məhkəmələr qanunun şərh edilməsində və işdə olan sübutların qiymətləndirilməsində yanılıblar.

46. Məhkəmə təkrar edir ki, prosessual və maddi hüquq normalarının şərh və tətbiq edilməsi yerli məhkəmələrin səlahiyyəti aiddir (bax Baumann Avstriyaya qarşı, no. 76809/01, § 49, 7 Oktyabr 2004). Hazırki işdə məhkəmələr tərəfindən

aidiyyəti qanun müddəalarının şərh edilməsi əsassız və ya sual doğuran görünmədiyindən Konvensiyanın 6-cı maddəsinin §1 pozulmasından söz gedə bilməz. Bu səbəbdən Məhkəmə hesab edir ki, şikayətin bu hissəsi əsassız olduğundan Konvensiyanın 35-ci maddəsinin §3(a) və §4 uyğun olaraq qəbul edilməməlidir.

III. Konvensiyanın 41-ci maddəsinin tətbiq edilməsi

47. Konvensiyanın 41-ci maddəsinə əsasən (Əvəzin ədalətli ödənilməsi):

“Əgər Məhkəmə Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddəalarının pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququnun yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, Məhkəmə zəruri halda, zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsini təyin edir.”

48. Ərizəçi bildirib ki, ekspert rəyinə əsasən torpaq sahəsi ondan alındığı tarixdə (2008-ci ilin İyul ayı) onun bazar qiyməti 35,000 Lit (10,136 Avro) olub. Bundan əlavə o, 30,000 Lit (8,690 Avro)mənəvi ziyana görə və 6,330 Lit (1,830 Avro) yerli məhkəmələrdə çəkilmiş xərclərə görə tələb edib. Ümumilikdə ərizəçi maddi və mənəvi ziyanın əvəzi olaraq, həmçinin çəkilmiş xərclərin ödənilməsi üçün 110,000 Lit (31,860 Avro) tələb edir.

49. Hökumət ekspert rəyinin nəticələrini qəbul etməyərək bildirib ki, həmin rəy qeyri-obyektiv olmaqla yalnız hesablama metodu əsasında verilib. Hökumət həmçinin bildirib ki, Məhkəmə maddi ziyana görə kompensasiya təyin edə bilməz, çünki bu məsələ yerli məhkəmələr tərəfindən araşdırılmamışdır. Lakin, Hökumət iddiasının əsası kimi torpaq sahəsinin bazar qiyməti haqqında hər hansı alternativ hesablama təqdim etməyib.

50. Hökumət həmçinin bildirib ki, vurulmuş mənəvi ziyanın yaranmasının torpaq sahəsinə mülkiyyət hüququndan məhrum edilməsi ilə bağlı birbaşa əlaqənin olmasına dair ərizəçi hər hansı sübut təqdim etməyib.

51. Son olaraq Hökumət bildirib ki, ərizəçi onun tərəfindən çəkilmiş xərclərin zəruri və ağlabatan olduğunu əsaslandırma bilməyib. Belə olan halda Məhkəmə əvəzin ədalətli ödənilməsi ilə bağlı ərizəçinin əsassız və həddən artıq tələbini təmin etməməlidir.

52. İşin hallarını nəzərə alan Məhkəmə bildirir ki, Konvensiyanın 41-ci maddəsinin tətbiq edilməsi məsələsinə dair qərar verməyə hazır deyil. Məhkəmə bu məsələni təxirə salaraq ərizəçi və cavabdeh Dövlətə razılıq əldə etmək üçün imkan yaradır (Məhkəmə Qaydaları, Qayda 75, §1 və §4).

53. Məhkəmə Konvensiyanın 44-cü maddəsinin § 2 əsasən ərizəçini və cavabdeh Dövləti məhkəmənin yekun qərarı çıxarıldığı gündən 6 ay ərzində zərər

və xərclərin məbləği ilə bağlı yazılı mülahizələrini, həmçinin hər hansı əldə edilmiş razılıq barədə məlumatı Məhkəməyə təqdim etsinlər.

GÖSTƏRİLƏNLƏRƏ ƏSASƏN MƏHKƏMƏ YEKDİLLİ OLARAQ:

1. Şikayətin Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolunun 1-ci maddəsinin pozuntusu ilə bağlı hissəsini məqbul, digər hissələrinin isə qeyri-məqbul olduğunu bildirir.

2. Qərara alır ki, Konvensiyaya dair 1 sayılı Protokolunun 1-ci maddəsi pozulmuşdur.

3. Qərar alır ki, Konvensiyanın 41-ci maddəsinin tətbiq ilə bağlı Məhkəmə qərar verməyə hazır deyil, bu səbəbdən:

a) bu məsələ təxirə salınsın;

b) Konvensiyanın 44-cü maddəsinin § 2 əsasən ərizəçini və cavabdeh Dövləti məhkəmənin yekun qərarı çıxarıldığı gündən 6 ay ərzində zərər və xərclərin məbləği ilə bağlı yazılı mülahizələrini, həmçinin hər hansı əldə edilmiş razılıq barədə məlumatı Məhkəməyə təqdim etsinlər.

İngilis dilində tərtib edilmişdir və 24 Noyabr 2015-ci il tarixdə yazılı elan edilmişdir.

Andreas Sajo – sədr

Fransua Ellen – Passos – iclas katibi